

ВИСОКА ПОСЛОВНА ШКОЛА
СТРУКОВНИХ СТУДИЈА – БЛАЦЕ
Часопис из области економије, менаџмента и
информатике „БизИнфо“
Број 5/2012, стр. 91 - 99
Адреса: Краља Петра I, бр.70, 18420 Блаце

ВАЛОРИЗАЦИЈА ТУРИСТИЧКИХ ПОТЕНЦИЈАЛА ЛУКОВСКЕ БАЊЕ КАО ОСНОВА ЊЕНОГ БУДУЋЕГ РАЗВОЈА

VALORIZATION TOURIST POTENTIALS IN LUKOVSKA BANJA AS THE BASIS FOR THE FUTURE DEVELOPMENT

Марко Гашић
Горан Перић
Јелена Симић

Висока пословна школа струковних студија Блаце

Резиме: Луковска бања је младо бањско насеље, лечилиште, климатско опоравилиште и туристички центар у југоисточном делу Кораоника. Позната је по највећем броју извора и огромној количини врелих минералних вода. Поседује значајне природне и антропогене туристичке вредности које нису довољној мери искоришћене и пружају солидну основу за развој многобројних облика туризма. Последњих година постаје све популарнија и јавља се потреба да се поред домаћих туриста привуче и значајан број страних и да се постојећа понуда употпуни разноврсним садржајима.

Кључне речи: валоризација, туристичке вредности, облици туризма, промет

Absctrat: Lukovska spa is a new spa village, a healing centre, a climatic health resort and tourist center at the south-east foot of Koraonik. It is famous for the greatest number of mineral springs and immense quantity of hot mineral waters. It holds significant natural and anthropogenic turistic values which are not sufficiently used and which provide a firm base for the development of numerous forms of tourism. In the last few years it is becoming more and more popular

and there is a need to attract a large number of tourists alongside with foreign local tourist and also to complete the existing offer with various contents.

Key words: *valorization, tourism values, forms of tourism*

1. УВОД

Смештена на источном, подгоринском делу Копаоника, у котлини Луковске реке налази се Луковска бања. Претежно планински терен, највиша бања Србије са надморском висином од 681 m, слаба повезаност (36 km) са најближим насељем, Куршумлијом и у последњој деценији знатна улагања у развој инфраструктуре углавном за потребе туризма, основне су карактеристике ове младе бање, која се некада називала и Пардушка бања.

2. ТУРИСТИЧКО-ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ

Луковска бања се налази у Топличкој подгорини Копаоника, у западном делу општине Куршумлија, на 681 m надморске висине. Од Куршумлије је удаљена 36 km. До бање редовно долазе аутобуси три пута дневно. Из Куршумлије се стиже за око сат вожње путничким аутомобилом јер је само половина пута асфалтирана.

3. ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Геолошко-геоморфолошке карактеристике Луковске бање

Луковска Бања је смештена у малој, двојној котлини на 670-730 m висине, стешњеној између огранака Треске (1.448 m) на западу и југу, док је на истоку венац Глоговица (1.200 m) а долином Штавске реке отворена је према западу и истоку. Луковско-бањска котлина је кречњачким гребеном подељена на два различита насеобинска и функционална дела.

На веома уском простору Горње бање су топли извори, ново купатило, две воденице и неколико кућа. У широј и пространијој Доњој бањи осим бањских извора изграђени су сви важнији јавни, привредни и стамбени објекти.

Клима

Клима, као туристичка вредност је битна за свако бањско лечилиште па тако и за Луковску бању а њен значај се огледа кроз следеће факторе: температуру, ваздушни притисак, ветар, релативну влажност ваздуха, облачност, осунчавање и падавине. Луковска бања, с обзиром да се налази на 681 М надморске висине, има за разлику од свих других бања у Србији умерено-континенталну климу, односно субалпску климу. Најтоплији месец је јул са просечном месечном температуром од 19,2° С а најхладнији је јануар са температуром од -1,5° С.

Иако се бања налази на великој надморској висини приметан је мали број дана у зимском периоду са значајним температурама испод нуле што доприноси већем туристичком промету зими. Многобројни топли извори као и заклоњен положај бање од јачих ваздушних струја су основни разлог малог броја зимских дана са температурама испод нуле. Ваздушни притисак је 937,5 mb са малим колебањима и то углавном у зимском или летњем периоду.

Дужина трајања, висина и квалитет снежног прекривача знатно варира и креће се у распону од 28 до 112 дана у години али се брзо топи услед бројних термалних извора. У близини бање постоји мањи ски лифт и ски стаза па снежни прекривач омогућава рекреативно скијање и употпуњавање туристичке понуде. У широј околини Луковске бање постоје реални услови за развој зимско спортског туризма и подизање мањег зимско спортског и рекреативног центра.

Површинске воде

Хидролошку карту Луковске бање чине бројни потоци и реке: Вигањска, Пардушка и Грашничка река које у месту Штава чине Штавску реку. Штавска и Требињска река се код Лукова спајају у Луковску реку која представља најпривлачнију и туристички најзначајнију притоку Топлице. Бројни водотоци у сливу реке су веома богати рибама што пружа одличне услове за развој спортског риболова.

Вишенаменска акумулација Селова се налази на 18 km од Луковске бање и представља веома перспективан пројекат који је почео са изградњом још 1986. године. Грађевински радови су уз велике финансијске проблеме завршени 2008. године али је за комплетни завршетак овог пројекта потребно издвојити велика финансијска средства. Међутим, користи након завршетка комплетних радова би биле огромне. Поред снабдевања Ниша и шест Топличких округа акумулација би имала значајну улогу и у заштити од поплава, производњи електричне енергије а такође би значајно допринела и развоју туризма и риболова. Завршетак овог пројекта би много значио и употпуњавању туристичке понуде Луковске бање.

Термоминералне воде

Луковска бања је по броју природних изданака хипертермалних вода најбогатије извориште у Србији а вероватно и на Балканском полуострву. Термоминерални извори у бањи појављују се у виду разбијеног изворишта у уској зони у дужини око 400 m са обе стране Штавске реке као и у самом речном кориту због чега их је тешко каптирати и мерити.

Извори Луковске бање се могу поделити на изворе Горње бање која има 20 природних извора и две бушотине, и Доње бање са 13 природних извора и две бушотине. Извори у Горњој бањи су прелепо уређени што чини ово место атрактивним за туристе и излетнике у летњим али и зимским месецима. Велики број истраживања је спроведен на овим просторима и неки од закључака тих истраживања су да је укупна издашност извора преко 100 л/с, да је вода по физичким карактеристикама безбојна, бистра и са температуром воде од 8 до 65° C као и да се воде по термици могу поделити на хладне (8-14°С) и топле (22-65°С).

У Горњој бањи се већи број извора користи за лечење: реуме, венских судова, гинеколошких проблема, очију, смањење нивоа шећера у крви, регулисање притиска док се у Доњој бањи налази кисела хипертерма која се користи у лечењу болести органа за варење.

Термалне воде Луковске бање се користе и за загревање хотелских објеката, пре свега због огромног богатства и

немерљивих уштеда. Улазна температура је 67°C а излазна 35°C и представља прави пример како се огромно природно богатство може искористити на прави начин и тако остварити бројне користи.

Биљни и животињски свет

Луковски крај је претежно под шумама и ливадама док је воћњака и њива све мање. Посебно богатство овог краја представља дивље воће (крушке, јабуке, трешње, лешници, купине, малине, јагоде, боровнице и др.) док су комплекси ливада богати разноврсним лековитим биљем (линцура, клека, кантарион, хајдучка трава и др.) што локалном становништву пружа шансу како би остварило додатни извор прихода. У последње време као веома уносан посао се испоставило и сакупљање печурака, посебно врсте вргањ и лисичара.

Богатство биљног света утицало је и на мноштво врста животињског порекла. Поред срне, вука, дивље мачке, дивље свиње срећу се и зец, лисица, јазавац, веверица и др. Брзе и хладне реке у Луковском крају су богате поточном пастрмком док се у доњим токовима могу сретти кркуше, клена, белице и др.

4. ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

О историјату бање који се протеже још од римског времена сведоче археолошки остаци у Горњој бањи а бања је била позната и у средњовековном периоду. У време турске владавине бања је запустела а извори су били запуштени и такво стање је трајало до почетка XX века а први радови су започели 1900. године. Прво зидано купатило са два базена је подигнуто 1948. године а број корисника је условио изградњу и модернијих купатила.

Луковска бања као насеље припада Куршумлијској општини и представља центар за околних 8 села а према последњем попису има 260 становника док је просечна старост 38,3 године.

Привредне активности су у Луковској бањи дале примат развоју туризма. У периоду од 1982-2009. године радила је фабрика ручно тафтованих и ручно чворованих тепиха а након тога је део погона фабрике претворен у депаданс "Младост".

5. КОМПЛЕМЕНТАРНЕ ТУРИСТИЧКЕ ВРЕДНОСТИ

Антропогене вредности

Црква Св. Ђорђа је постојала у центру бање и по предању је потицала из доба Немањића а срушили су је Турци. Око црквишта које је касније уништено изградњом пута окупљало се локално становништво за Ђурђевдан. А.Д. "Планинка" је 2002. године као ктитор изградила цркву на другој локацији, на 975 м надморске висине а по благослову Патријарха српског Иринеја, код Ненадовог камена а положај храма је изузетно атрактиван и привлачи пажњу бројних посетилаца,поготово ноћу јер је осветљен.

Црква Св. Апостола Петра и Павла се налази на сеоском гробљу Лукова, у селу Бабиће.По народном предању је подигнута од стране краља Милутина због радника у рудницима олова,бакра,сребра и злата. Више пута је уништавана и обнављана.

Црква Св. Мине се налази у селу Штава, подигнута је у првој половини XVII века а од 1949. године је законом заштићена. Од свог настанка црква је више пута паљена и пљачкана а елементарне непогоде су знатно оштетиле архитектуру и сликану декорацију.

Манифестације

Од етнографских туристичких вредности које су у функцији очувања народног стваралаштва и традиције а уједно и употпуњавања туристичке понуде посебан значај имају сабори у селу Штава, Луковској бањи и селу Бабиће.

6. МАТЕРИЈАЛНА БАЗА ЛУКОВСКЕ БАЊЕ

Земљотреси који су погодили Копаоник 80-тих година XX века уништили су и Луковску бању. Међутим, ови катастрофални догађаји имали су позитиван покретачки импулс јер је из средстава буџета Републике Србије постављен темељ за модеран и бржи развој Луковске бање. Осим тога, велику улогу у

оживљавању и брзом развоју туризма имало је а и данас има акционарско друштво "Планинка" из Куршумлије.

Смештајно-угоститељски капацитети

Хотел "Копаник" који поседује 3 звездице подигнут је 1999. године од стране А.Д. "Планинка" из Куршумлије и поседује 52 двокреветне собе и 120 лежаја а 2002. године је преуређена и фабрика тепиха при чему је добијено још 20 соба и 80 лежајева. У саставу хотела је истоимени ресторан са 170 седећих места, затворен базен за рекреацију и рехабилитацију, терапијски блок као и ново купатило Шљивак.

С обзиром да је дошло до наглог повећања туристичке тражње 2009. године је отворен још један хотел који се зове "Јелак" и поседује 208 лежаја у 85 соба и рестораном од 280 места а иначе хотел поседује 4 звездице.

Када је у питању приватни смештај може се рећи да Луковска бања има дугу традицију смештаја гостију по приватним кућама. Још 1960. године је било око 80 лежајева и десетак власника који су се бавили тиме али је тај број смањен изградњом хотела Копаник да би од 2009. године због наглог повећања броја гостију тај број поново достигао завидан ниво.

Туристичка инфраструктура

У Луковској бањи и ближој околини постоје одлични услови за одмор и разне врсте рекреације, које спроводи професионални рекреатор. Основне школе доводе ученике нижих разреда на рекреативну наставу током године. Добрим делом су проучене, трасиране и на терену обележене стазе здравља које и бањски лекари препоручују пацијентима, и то у седам праваца.

Од хотела до цркве Св. Ђорђе воде две стазе здравља: прва је веома напорна, дуга око 900 м, пење се под углом од 38° и предвиђена је за спортисте и млађе рекреативце а друга је лакша, иде се заобилазним путем али са мањим успоном, у дужини око 2 км. На Ненадовом камену је урађен видиковац са кога се може посматрати и фотографисати околина а степеницама је повезан са црквом.

Хотел је топлом везом спојен са затвореним базеном за рекреацију. Корити се топла минерална вода и расхлађује се хладном обичном водом. Када су у питању ученици нижих разреда основних школа, за њих се организује школа у природи.

Повремено се организује и крос од Луковске бање до Треске где учесници уз помоћ мапе треба да пређу одређени број километара у зависности од тога да ли су у питању мушкарци или девојке.

7. ТУРИСТИЧКИ ПРОМЕТ ЛУКОВСКЕ БАЊЕ

До 2000. године Луковска бања није имала услове за боравак посетилаца током читаве године. Већина гостију је долазила од јуна до септембра, претежно ради лечења и дужина боравка је зависила од временских прилика. Са отварањем хотела “Јелак” и Копаоник побољшани су услови смештаја и исхране, бањског лечења и рехабилитације, рекреације и припреме спортиста.

Туристи све чешће посећују Луковску бању, не у драстичном броју, али зато је њихов број у континуираном порасту. На следећој табели се може видети да је тај пораст нарочито изражен код домаћих туриста.

Табела бр. 1 Број туриста и ноћења у Луковској бањи

Туристи				Ноћења туриста			Просечан боравак туриста	
Година	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
2000.	2.336	2.336	/	14.437	14.437	/	6,2	/
2001.	2.541	2.541	/	16.980	16.980	/	6,7	/
2002.	3.374	3.374	/	23.362	23.362	/	6,9	/
2003.	4.308	4.308	/	30.354	30.354	/	7,0	/
2004.	3.341	3.341	/	28.418	28.418	/	8,5	/
2005.	4.592	4.592	/	35.259	35.259	/	7,6	/
2006.	3.976	3.963	13	31.814	31.747	67	8,0	5,1
2007.	3.980	3.957	23	31.909	31.768	141	8,0	6,1
2008.	5.273	5.137	136	37.992	36.790	1.202	7,4	8,8

Извор: Интерна документација предузећа “Планинка”

Број страних туриста је још увек занемарљив али ће они бити резултат организованог рада, добре туристичке рекламе и промоција, нарочито на сајамским манифестацијама.

8. ЗАКЉУЧАК

Луковска бања је младо бањско насеље, лечилиште, климатско опоравилиште и туристички центар у југоисточном делу Копаоника, на северозападу општине Куршумлија. Поседује значајне природне и антропогене туристичке потенцијале што пружа основу за развој бројних облика туризма. Бањски туризам је свакако најзаступљенији облик стационарног туризма. Праци развоја су у потпуности посвећени и добро организацијски прилагођени овој врсти туризма. С обзиром да је ка Луковској бањи упућено осам села из околине постоје реалне могућности за развој сеоског туризма док се излетничко-рекреативни туризам у овој бањи најчешће преплиће са манифестационим. Транзитни туризам је потиснут у други план јер је инфраструктура незадовољавајућа а као облик туризма коме би требало посветити посебну пажњу јер постоје изванредни услови је конгресни туризам.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бојовић, Г., *Копаоник и бање у подгорини*, Туризмолошка монографија, Београд, 2012.
2. Маћејка, М., *Луковски крај и Луковска бања*, Глобус СГД, год. XXXVI бр.30, Београд, 2005.
3. Станојевић, М., *Туристичке вредности Топличког краја*, Економика, Ниш, 2001.
4. Перић, Г., *Управљање развојем туризма у општини Куршумлија*, Мастер рад, Универзитет Сингидунум, Београд, 2010.
5. www.lukovkabanja.org

